

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติรัฐหรือรัฐที่ปกครองตามหลักเหตุผล เพื่อให้การอาศัยอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นไปด้วยความสงบสุข เพราะหลักการนิติรัฐไม่สามารถจะสถาปนาขึ้นมาได้ในระบบการปกครองที่ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจไม่มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างอำนาจ ภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยหลักแล้วต้องสามารถควบคุม ตรวจสอบและยับยั้งซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้ เพราะอำนาจทั้งสามมิได้แบ่งแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด หากแต่มีการถ่วงดุลกัน เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้จะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกอำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด หรือจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งที่รับภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมด และดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้น หลักการแบ่งแยกอำนาจจึงเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ¹

มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นบทบัญญัติที่ฝ่ายนิติบัญญัติให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหาร เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดทางอาญา ที่มีลักษณะซับซ้อนยากต่อการหาประจักษ์พยานหรือพยานบุคคล และการกระทำความผิดทางอาญาที่มีลักษณะรุนแรงส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวมอย่างมากมา อย่างไรก็ตาม มาตรการดังกล่าวเปรียบเสมือนอาวุธอันทรงอำนาจที่สามารถใช้ได้กับประชาชนทั้งที่เป็นผู้กระทำความผิดและประชาชนผู้บริสุทธิ์ ดังนั้น ตามหลักสากล เพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจดังกล่าว ฝ่ายนิติบัญญัติจึงให้อำนาจแก่ฝ่ายตุลาการตรวจสอบและถ่วงดุลฝ่ายบริหารในการใช้อำนาจดังกล่าวมิให้เกินขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งฝ่ายตุลาการยังมีอำนาจในการที่จะอนุญาตหรือสั่งมิให้ใช้มาตรการดังกล่าวได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหลักสำคัญ

¹ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552), น.22.

ในบทสุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์ และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพและชอบด้วยกฎหมาย โดยผ่านกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลทั้งภายในองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายเองและองค์กรภายนอกซึ่งมีความเป็นกลาง อันจะส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการใช้มาตรการดังกล่าว ใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นกระบวนการพิจารณาของศาลได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอาญาได้อย่างรวดเร็วและยุติธรรม

5.1 บทสรุป

การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นมาตรการสำคัญในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพที่สุดมาตรการหนึ่ง ซึ่งได้รับการยอมรับในหลายๆ ประเทศ แม้ประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศแห่งสิทธิและเสรีภาพอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังมีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และในประเทศไทยก็ได้มีการบัญญัติใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 และเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เปรียบเสมือนอาวุธไม้ตายอันทรงอำนาจของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมสมัยใหม่ที่มีลักษณะซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประสิทธิภาพของการใช้มาตรการดังกล่าวคือ พยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายและเชื่อถือได้สำหรับใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นศาล โดยการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้สิ่งที่ได้มาสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์สูงสุดที่ช่วยผู้สืบสวนสอบสวนในการพิสูจน์ความผิด เพราะไม่มีสิ่งใดที่จะมีประสิทธิภาพในการพิสูจน์ถึงการก่ออาชญากรรมได้ดีเท่ากับการใช้คำพูดจากปากของอาชญากรเอง

มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นผลมาจากพัฒนาการของกฎหมายเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารในการติดต่อสื่อสารถึงกันระหว่างบุคคล

โดยมิได้รับความยินยอมจากคู่สนทนา โดยบัญญัติให้เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมายและสามารถใช้สิ่งที่ได้มาในการพิสูจน์การกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ จึงเป็นส่วนเสริมให้การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทุกอย่างย่อมมีจุดแข็งและจุดอ่อน ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนามาตรการว่าด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ต้องไม่ละเลยถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวและความปลอดภัยในชีวิตของประชาชนผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด โดยจะมีการวิเคราะห์และเสนอแนะทางการใช้กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ภายในกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและตรวจสอบได้ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มาจากการใช้มาตรการดังกล่าวใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ปราบปรามการตั้งข้อสงสัยจากจำเลยและประชาชน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่ได้เสนอมาแล้วในบทก่อนหน้านี้นี้ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นนี้ มาจากการวิเคราะห์ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันและการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการและในทางปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาที่มีความร้ายแรงควบคู่ไปกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนตัวของประชาชนให้ถูกระทบจากการใช้มาตรการดังกล่าวให้น้อยที่สุด

5.2.1 การบัญญัติความหมายของกระบวนการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และประเภทความผิดที่กฎหมายให้อำนาจ อย่างชัดเจนและเหมาะสม

เพื่อเป็นการแก้ปัญหการตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษที่ยังไม่มีการบัญญัติความหมายของกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลด้วยการใช้มาตรการดังกล่าวอย่างชัดเจน และเพื่อควบคุมเจ้าหน้าที่มิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขต โดยต้องอยู่ภายใต้กรอบอำนาจของกฎหมาย

อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มาสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส มีใช้เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น หากมีการบัญญัติกฎหมายในส่วนของความหมายและวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจน หรือ การบัญญัติข้อบังคับว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูล เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตาม ย่อมจะเป็นการสะดวกต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการพิเศษ และถือว่าข้อมูลที่ได้มาเป็นพยานหลักฐานโดยชอบด้วยกฎหมายในชั้นพิจารณาของศาล ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับดังกล่าวอย่างเคร่งครัด หากฝ่าฝืน ย่อมต้องมีมาตรการลงโทษทางวินัยแก่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมาย ข้อบังคับ และสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยไม่มีเหตุอันควร นอกจากนี้ ประชาชนผู้เสียหาย ย่อมร้องทุกข์กล่าวโทษในการกระทำอันละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวโดยเจ้าหน้าที่ในฐานะความผิดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบซึ่งมีโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้อีกส่วนหนึ่ง

5.2.1.1 การบัญญัติความหมายและวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจน

ประเทศที่มีกฎหมายให้อำนาจอรัฐในการดักฟังทางโทรศัพท์หรือการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บางประเทศจะบัญญัติกฎหมายให้อำนาจอรัฐในการดักฟังการติดต่อสื่อสารหรือ การได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจนว่าให้ใช้มาตรการดังกล่าวกับการสื่อสารอย่างไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาจะบัญญัติกฎหมายให้ความหมายของการดักฟังครอบคลุมทั้งการติดต่อสื่อสารโดยตรงหรือโดยวาจา (Oral Communication) การติดต่อสื่อสารทางสาย (Wire Communication) การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication) เป็นต้น ทั้งยังบัญญัติถึงวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยวิธีต่างๆ ไว้อย่างชัดเจนซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติตามและศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตได้อย่างชัดเจนตรงกัน

ดังนั้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงควรจะมีการบัญญัติความหมายของการสื่อสารที่สามารถทำการดักฟังและได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไว้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างเช่น ให้นิยามความหมายของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายความว่าถึง ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

การได้มาซึ่งข้อมูลซึ่งส่งทางโทรศัพท์ด้วยการดัก (wire tap) หมายถึง การลอบฟังด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทหนึ่งในลักษณะเป็นการดักฟังการสื่อสารทางโทรศัพท์โดยปราศจากความยินยอมของคู่สนทนาทั้งสองฝ่าย

หรือ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์มิได้โดยวิธีใดบ้าง เช่น วิธีการบันทึกเสียงระหว่างการสนทนาโดยใช้อุปกรณ์ดักสัญญาณที่ซุ่มสายโทรศัพท์หรือสายโทรศัพท์ (Tapping) การบันทึกเสียงระหว่างการสนทนาโดยใช้เครื่องมือสอดแนมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Eavesdropping) ติดตั้งที่โทรศัพท์ของผู้ต้องถูกดักฟังหรือภายในเคหสถานของผู้ดักฟัง การบันทึกเสียงระหว่างการสนทนาโดยการใช้เครื่องรับสัญญาณติดในระยะเวลาเพื่อคัดสัญญาณจากสายอากาศนำเข้าเครื่องแปลงสัญญาณ และทำการดักจับข้อมูลการสื่อสารเฉพาะหมายเลขที่ต้องการ เป็นต้น

ในกรณีที่เป็นกรณการเข้าถึงข้อมูลทางคอมพิวเตอร์อาจระบุวิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการเจาะข้อมูล (Hacking) ทางที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail address) โดเมนเนม , IP Address หรือเว็บไซต์ (website), การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการดักจับการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เป็นต้น

ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และป้องกันมิให้ประชาชนต้องถูกละเมิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของเจ้าหน้าที่ในการตีความกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการบัญญัติกฎหมายให้ความหมายของการสื่อสารว่ามีประเภทใดบ้าง และกรณีใดที่กฎหมายคุ้มครองการสื่อสารที่เจ้าหน้าที่จะต้องขออนุญาตต่อศาลในการได้มาซึ่งข้อมูลของการสื่อสารดังกล่าว

5.2.1.2 การบัญญัติประเภทความผิดที่อนุญาตให้ใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในคดีพิเศษอย่างเหมาะสม

ตามหลักนิติรัฐถือว่ากรกระทำใดๆ ของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จะต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นอย่างแท้จริงและหลีกเลี่ยงมิได้ เพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรักษาความมั่นคงของรัฐ และต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายยกเว้นให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถกระทำได้ ในประเทศที่มีกฎหมายให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร จึงจำกัดให้ดำเนินการได้เฉพาะการกระทำความผิดทางอาญา และเป็นการกระทำความผิดทางอาญาบางประเภทเท่านั้น ซึ่งในแต่ละประเทศก็กำหนดขอบเขตและรายละเอียดของประเภทความผิดที่กฎหมายให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันไปตามเหตุผลและความจำเป็น ตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการบัญญัติ Omnibus Crime Control and Safe Street Act 1968, Title III กำหนดประเภทความผิดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ใช้การดักฟังทาง

โทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมากมาย เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีประชากรเป็นจำนวนมากประกอบกับมีการก่ออาชญากรรมหลากหลายรูปแบบ และนับวันจะส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวม กฎหมายดังกล่าวจึงให้อำนาจเจ้าหน้าที่ใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ในหลายๆ ประเภทความผิด เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในประเทศ โดยสามารถแบ่งกลุ่มประเภทของลักษณะความผิดได้ ดังต่อไปนี้ กลุ่มความผิดที่มีโทษประหารชีวิตหรือจำคุกเกินกว่า 1 ปี เกี่ยวกับการบังคับใช้ The Atomic Energy Act of 1954 , กลุ่มความผิดเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรม การก่อจลาจล และการก่อกบฏ, กลุ่มความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ปล้นหรือกรรโชกทรัพย์ , กลุ่มความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานและกระบวนการยุติธรรม เช่น การติดสินบน การลอบสังหารสังหารหรือการลักพาตัวประธานาธิบดีและคณะ, กลุ่มความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ เช่น การลักพาตัวและเรียกค่าไถ่, กลุ่มความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกลุ่มความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน เป็นต้น

ในประเทศเยอรมนีได้บัญญัติประเภทความผิดที่สามารถใช้การดักฟังทางโทรศัพท์ได้ 4 กลุ่ม คือ กลุ่มความผิดที่เกี่ยวกับความมั่นคง, กลุ่มความผิดอาญาฐานปลอม การค้ามนุษย์ สิทธิเสรีภาพในร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน และความสงบสุขของประชาชน, กลุ่มความผิดอาญาตามกฎหมายอาญา การควบคุมอาวุธสงคราม และกลุ่มความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ

ดังนั้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงควรมีการบัญญัตินำประเภทและลักษณะความผิดของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์มาปรับใช้กับการอนุญาตให้ใช้มาตรการดังกล่าวในความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และคดีพิเศษที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้หรือคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นความผิดอื่นที่ไม่ใช่ความผิดตามท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยอาจกำหนดเป็นประเภทและลักษณะความผิดที่สามารถขออนุญาตดักฟังทางโทรศัพท์และได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หากความผิดนั้นอยู่ในกลุ่มความผิดที่เกี่ยวกับความมั่นคง, กลุ่มความผิดอาญาฐานปลอมแปลง, กลุ่มความผิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในร่างกาย ชีวิต ทรัพย์สิน และความสงบสุขของประชาชน, กลุ่มความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานและ

กระบวนการยุติธรรม กลุ่มความผิดอาญาตามกฎหมายอาญา การควบคุมอาวุธสงคราม และกลุ่มความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

ทั้งนี้ ความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และคดีพิเศษที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้หรือคดีที่มีการกระทำผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งเป็นความผิดอื่นที่ไม่ใช่ความผิดตามท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อันจะสามารถใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างน้อยคดีพิเศษดังกล่าวควรจะมีลักษณะการกระทำผิดเช่นเดียวกับลักษณะการกระทำผิดตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21 วรรค 1 ดังนี้

(1) เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(2) เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(3) เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

(4) เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

(5) เป็นคดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญา หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

5.2.1.3 การบัญญัติให้พยานหลักฐานที่ได้มาในการกระทำความผิดอื่นโดยบังเอิญจากการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าเป็นคดีพิเศษ

เนื่องจากเกิดปัญหาในประเด็นประเภทความผิดที่กฎหมายให้อำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกรณีที่ได้ขออนุญาตในการดักฟังข้อมูลข่าวสารแล้วพบว่า ข้อมูลที่ได้รับที่มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่มีความเกี่ยวพันกับการก่ออาชญากรรม ผู้ได้รับอนุญาตควรที่จะดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่ได้รับ

อนุญาตให้ทำการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดกรณีหนึ่ง แต่ปรากฏว่าข้อความที่ได้รับเป็นการปรึกษาหารือกันของอาชญากรในการก่ออาชญากรรมอีกกรณีหนึ่งโดยบังเอิญ ซึ่งมีได้เป็นกรณีเดียวกันกับที่ได้รับอนุญาต ผู้ได้รับอนุญาตจะยังคงดำเนินการต่อไปหรือต้องหยุดดำเนินการจนกว่าจะมีการขอและได้รับอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารในกรณีใหม่

สำหรับมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เมื่อพิจารณาประกอบมาตรา 21 วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า “ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียว ผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ หรือคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนสำหรับความผิดบทอื่นหรือเรื่องอื่นด้วย และให้ถือว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ”

จึงเป็นประเด็นพิจารณาว่า หากการดักฟังหรือเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดคดีพิเศษในกรณีหนึ่ง ทำให้ได้รับข้อมูลการกระทำความผิดในกรณีอื่นหรือเป็นการได้มาโดยบังเอิญ ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นคดีพิเศษหรือไม่ก็ตาม และอาจไม่เป็นคดีที่มีการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท และหรือกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกันอย่างชัดเจน ดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารยังคงดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ และหากดำเนินการต่อไปจะเป็นกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ในประเด็นดังกล่าวได้มีการนำขึ้นมาพิจารณาในที่ประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 2 ในกลุ่มที่ว่าด้วย “การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม”² แนวทางแรกเห็นว่า กฎหมายที่ให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นกฎหมายอาญา การตีความต้องตีความตามถ้อยคำตามตัวอักษร ซึ่งมีผลทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้ เพราะถือว่าเป็นการได้พยานหลักฐานมาโดยมิชอบ เนื่องจากเป็นความผิดอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายหรือเป็นความผิดที่ไม่ได้ระบุในคำขอ

² สำนักงานศาลยุติธรรม, สำนักงานอัยการสูงสุด, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ, การรวบรวมพยานหลักฐานบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2, <http://www3.rlpd.moj.go.th/documents/collect.pdf>, น.454.

อนุญาตให้มาตรการเข้าถึงข้อมูล แต่ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นข่าวสารในการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดอื่น ส่วนพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้เพื่อลงโทษอาจต้องใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา เพื่อสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานแวดล้อมอื่นในการใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีและกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล

แม้จะเป็นการดำเนินคดีที่ต้องล่าช้า แต่ก็เพื่อให้การใช้ข้อมูลที่จะทำการดักฟังต่อไปใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีในชั้นศาลได้อย่างรัดกุมและสมบูรณ์ เนื่องจากกฎหมายที่ให้อนุญาตในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นบทบัญญัติที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนตัวของประชาชนเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการบัญญัติให้ทำการดักฟังได้เฉพาะความผิดที่ระบุไว้ในคำขอเท่านั้น

แนวทางที่สองเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นความสำคัญหลักในการดำรงอยู่อย่างสงบสุขของสังคมและประชาชน แม้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจะไม่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดในเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารหรือมิใช่ความผิดที่ได้ขออนุญาตต่อศาล แม้จะเป็นการกระทำความผิดอื่นก็ตาม ข้อมูลการกระทำความผิดที่ได้มาถือว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมจะไม่ได้กระทำความผิดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว แต่มักจะมีการกระทำความผิดเรื่องอื่นด้วย นอกจากนี้ หากข้อมูลที่ได้มาทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้ว่าการกระทำความผิดอื่น นอกจากการกระทำความผิดเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแล้ว เจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการเพื่อให้ได้พยานหลักฐานมาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ก็มีความผิดในฐานะละเว้นต่อหน้าที่ซึ่งไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางวินัย

ดังนั้น ข้อมูลที่ได้มาจากการเข้าถึงด้วยวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ที่กระทำความผิดในเรื่องอื่นได้ ไม่จำกัดเฉพาะการกระทำความผิดเรื่องที่กฎหมายให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้รับคำสั่งอนุญาตให้ทำการแล้วเท่านั้น

ผู้เขียนเห็นด้วยกับแนวทางแรกว่าควรนำข้อมูลที่ได้มาโดยบังเอิญหรืออาจได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ใช้ประโยชน์ในการแสวงหาหลักฐานอื่นมาประกอบเพื่อให้ศาลฟังลงโทษผู้กระทำความผิดในฐานะอื่นต่อไป เนื่องจากพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 บัญญัติไว้ให้ใช้ข้อมูลที่ได้มาจากการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เฉพาะประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษที่ขออนุญาตให้ใช้มาตรการ

ดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้น ข้อมูลที่ได้มาโดยมิได้ระบุไว้ในคำขออนุญาตต่อศาลเพื่อใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่สามารถนำไปใช้ในคดีพิเศษอื่นๆ ได้

แต่อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะองค์กรอาชญากรรมซึ่งมีการกระทำความผิดหลายประเภทเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงควรมีบทบัญญัติของกฎหมายให้สามารถใช้ประโยชน์ข้อมูลการกระทำความผิดที่ได้มาโดยบังเอิญในการดำเนินคดีควบคู่กับการกระทำความผิดในคดีที่เจ้าหน้าที่ขออนุญาตทำการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาล

แนวทางในการพัฒนากฎหมายเพื่อเป็นการลดช่องว่างของกฎหมาย มิให้มีประเด็นโต้แย้งในความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานที่ได้เป็นการได้มาโดยบังเอิญ และเสริมให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทำได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เห็นว่าควรขยายขอบเขตการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากการติดต่อสื่อสารให้ครอบคลุมในกรณีที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีไซเบอร์เดียวกันกับที่ได้รับอนุญาตให้ทำการดักฟังเพื่อประโยชน์ในแง่ของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม หรือ Crimes Control Model โดยต้องบัญญัติเป็นบทกฎหมายอย่างชัดเจน

ตัวอย่างเช่น การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษเพิ่มเติมในกรณีให้ข้อมูลที่ได้มาโดยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในการกระทำความผิดอื่นที่มีไซเบอร์ความผิดที่เป็นคดีพิเศษที่เจ้าหน้าที่ขออนุญาตต่อศาลเพื่อใช้มาตรการดังกล่าว นั้น ให้ถือว่าข้อมูลที่ได้มาเป็นคดีที่มีการกระทำความผิดหลายเรื่องต่อเนื่องหรือเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกัน ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนสำหรับความผิดบที่อื่นหรือเรื่องอื่นอันได้มาซึ่งข้อมูลจากการเข้าถึงข้อมูลตามมาตรา 25 และให้ถือว่าเป็นคดีพิเศษด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจน อันจะทำให้ข้อมูลการกระทำความผิดอื่นที่ได้มาโดยบังเอิญสามารถใช้เป็นข้อมูลในการสืบสวนสอบสวนลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไปได้ด้วย จึงจะเป็นการแก้ไขปัญหายานหลักฐานในการกระทำความผิดอื่นที่ได้มาโดยบังเอิญจากการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกทางหนึ่ง

5.2.2 การบัญญัติข้อบังคับว่าด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษยังไม่ได้มีการบัญญัติข้อบังคับ ระเบียบหรือหลักเกณฑ์ว่าด้วยการขออนุญาตในการเข้าถึงข้อมูลด้วยการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และ

การได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการบัญญัติข้อบังคับในการขออนุญาตเข้าถึงข้อมูลด้วยการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมในการควบคุมให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัด อันจะส่งผลให้ข้อมูลที่ได้มาจากการใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งผ่านกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว สามารถเสนอเป็นพยานในกระบวนการพิจารณาของศาลได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส ปราศจากข้อสงสัยจากฝ่ายผู้ต้องหาและประชาชนโดยทั่วไป

(ตัวอย่าง) ข้อบังคับว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูล ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ข้อ 1 เมื่อคดีพิเศษใดต้องการใช้การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 25 ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจัดประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อขอมติที่ประชุมในการขออนุญาตใช้มาตรการเข้าถึงข้อมูลตามมาตรา 25 ทั้งนี้ มติที่มีความเห็นให้ใช้มาตรการเข้าถึงข้อมูล ต้องเป็นมติเอกฉันท์

หากคดีพิเศษดังกล่าวเป็นคดีที่ต้องมีอัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน หรือเป็นคดีพิเศษที่ขอให้อัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน ต้องมีอัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมประชุมและลงมติด้วย

ข้อ 2 เมื่อที่ประชุมคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในคดีนั้นๆ มีมติลงความเห็นให้ใช้มาตรการเข้าถึงข้อมูลตามมาตรา 25 อย่างเป็นเอกฉันท์ ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่อง ทำรายงานเพื่อเข้าถึงข้อความโดยทำเป็นบันทึกข้อความประมวลเรื่องเหตุผลและความจำเป็น พร้อมด้วยหมายเลขโทรศัพท์หรือที่อยู่จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail address) หรือ โดเมนเนม (Domain Name) หรือหมายเลข IP Address เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่ต้องการเข้าถึงข้อมูล เสนอต่อผู้อำนวยการสำนักที่รับผิดชอบคดีพิเศษดังกล่าว และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยผ่านรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และต้องทำเป็นเรื่อง(ลับ)

หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ต้องเสนอคำขออนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่ออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษพร้อมด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติการณ์และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ซึ่งจะต้องมีเหตุผลและความจำเป็น ดังต่อไปนี้

1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดี

พิเศษ

2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

ข้อ 3 ในการประมวลเรื่องให้ทำเอกสารประวัติบุคคล และ หนังสือแจ้งคำสั่งอนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มาพร้อมกับการประมวลเรื่องด้วย

ข้อ 4 เมื่ออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับคำขออนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้พิจารณาให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินเจ็ดวันทำการ นับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ในการพิจารณาคำขอ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษอาจเรียกหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องหรือผู้เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งพยานหลักฐาน เอกสารเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ และเมื่อได้พิจารณาคำขอแล้ว ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีหนังสือแจ้งคำสั่งอนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้ผู้ขอทราบ

ข้อ 5 ในการพิจารณาอนุมัติตามคำขออนุมัติเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ความถูกต้องสมบูรณ์ของคำขอและเอกสาร

(2) ความเหมาะสมของสถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์ในการดำเนินการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

(3) บุคลากรในการดำเนินการ

ข้อ 6 เมื่ออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีคำสั่งอนุมัติแล้ว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องทำคำขอให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารตามแบบคำร้องของข้อบังคับประธานศาลฎีกาด้วย เพื่อให้ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบหรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องดังกล่าว เป็นผู้ไปยื่นคำร้องต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อขอเข้าถึงข้อมูล

ข้อ 7 คำขอให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร ต้องมีรายละเอียดและเอกสารประกอบดังต่อไปนี้

(1) ต้องระบุประเภท ลักษณะ ของข้อมูลข่าวสารที่ต้องการเข้าถึง และหมายเลขโทรศัพท์หรือชื่อและที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดเมนเนมหรือ IP Address ของบุคคลที่ต้องการ

เข้าถึงข้อมูล ชื่อหรือที่อยู่ของบุคคลที่ต้องการเข้าถึงข้อมูล วิธีการเข้าถึงข้อมูล และสถานที่ที่ทำการเข้าถึงข้อมูลอย่างละเอียดและชัดเจน

(2) ระบุเหตุที่จะต้องเข้าถึงข้อมูล ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 พร้อมสำเนาเอกสารข้อมูลที่สนับสนุนเหตุผลในการขอ

(3) แนบบแบบพิมพ์คำขอให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้วพร้อมสำเนา รวมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องมาทำคำร้อง

ข้อ 8 การขออนุญาตเข้าถึงข้อมูล ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบหรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่อง ต้องเสนอพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูล ให้รวมถึง

(1) ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกถ้อยคำของสายลับ หรือของเจ้าหน้าที่ที่ได้จากการแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรม ข้อมูลที่ได้จากรายงานของแหล่งข่าวของเจ้าหน้าที่หรือการหาข่าวจากผู้กระทำความผิดที่ทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร และข้อมูลที่ได้จากรายงานการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าหน้าที่ซึ่งได้ทำให้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น

(2) ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องมือตรวจโลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เป็นต้น

(3) ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ข้อมูลที่ได้จากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ข้อ 9 ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบหรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องนำคำขอพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสนับสนุนเหตุในการขอและพยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ศาลจะอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลใส่ซองปิดผนึกประทับตรา “ลับ” ยื่นต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

ข้อ 10 เมื่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอนุญาตแล้ว ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบหรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องต้องรายงานอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบโดยเร็ว และต้องดำเนินการเข้าถึงข้อมูลหรือติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอเข้าถึงข้อมูลโดยเร็วที่สุด

ข้อ 11 เมื่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ขอ นำคำสั่งดังกล่าวรวมทั้งบัญชีแสดงรายการ เครื่องมือ

และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการดำเนินการ เสนออธิบดีหรือผู้อำนวยการสำนักคดีซึ่งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย เพื่อพิจารณาดำเนินการมีคำสั่งจัดเก็บและให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ขอ จัดให้มีการบันทึกข้อมูลข่าวสารที่ได้มาในขณะที่ดำเนินการนั้น โดยมีให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขโดยง่าย

ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่ได้มานั้นเป็นถ้อยคำหรือเสียงของบุคคล หรือการสนทนา ระหว่างบุคคล ให้จัดทำการบันทึกถ้อยคำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือบันทึกเสียงหรือการสนทนา ด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยีแล้วแต่กรณี ถ้าถ้อยคำ เสียง หรือการสนทนาดังกล่าวเป็น ภาษาต่างประเทศ หรือรหัสที่จำเป็นต้องแปลความหมายให้เจ้าพนักงานหรือผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการแปลความหมายนั้นไว้ด้วย ทั้งนี้ การบันทึกข้อมูลข่าวสารที่ได้มาต้องมีรายละเอียด เกี่ยวกับวัน เดือน ปี และเวลาในการบันทึกพร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้บันทึก ผู้แปล ล่าม และ ผู้ถอดรหัส ด้วย

เมื่อได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จัดทำรายงานบันทึกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ของบุคคลที่ประมวลได้จาก สิ่งที่บันทึกข้อมูลข่าวสารที่ได้มาและบันทึกถ้อยคำดังกล่าวข้างต้น เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับ ชั้น

ข้อ 12 ในการดำเนินการตามหมวดนี้ หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอาจ ขอให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งอนุญาตของอธิบดีผู้พิพากษาศาล อาญา จัดหาให้ซึ่งข้อมูลข่าวสารทั้งหมด สิ่งอำนวยความสะดวกหรือความช่วยเหลือทางด้าน เทคนิคที่จำเป็นแก่คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดี พิเศษแสดงคำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาที่ระบุว่าจะต้องให้ความร่วมมือ พร้อมหนังสือขอ ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นในการเข้าถึงข้อมูลลงนามโดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ข้อ 13 หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องต้องทำหนังสือเพื่อขอใช้ ประโยชน์จากข้อมูลที่เข้าถึง การใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามข้อบังคับนี้จะต้องพึงกระทำ ด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง โดยให้คำนึงถึงความจำเป็นเพื่อประสิทธิภาพในการรักษาความ สงบเรียบร้อยและสิทธิเสรีภาพของประชาชนประกอบกันเป็นสำคัญ

ข้อ 14 ให้คณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตตาม ข้อ 11 ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง และต้องยุติการดำเนินการทันทีที่ระยะเวลา ดังกล่าวสิ้นสุดลง เว้นแต่เมื่อปรากฏกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ให้ยุติการดำเนินการก่อน ครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

- (1) เมื่อได้ข้อมูลข่าวสารตามที่ต้องการครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว
- (2) เมื่อความจำเป็นหรือเหตุการณ์ที่ต้องดำเนินการเปลี่ยนแปลงไป หรือไม่มีความจำเป็นในการดำเนินการนั้นอีกต่อไป
- (3) เมื่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญามีคำสั่งเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ได้อนุญาตไว้ นั้นจนเป็นเหตุให้ไม่อาจดำเนินการต่อไปได้

ข้อ 15 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ศาลอนุญาตหรือเสร็จสิ้นภารกิจและได้ข้อมูลสำคัญในคดีมาเพียงพอแล้ว ให้ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบหรือหัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของเรื่องดำเนินการแจ้งยุติการเข้าถึงข้อมูลต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

ข้อ 16 เมื่อคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการเข้าถึงข้อมูลเสร็จสิ้นตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องรายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่ช้ากว่าเจ็ดวัน นับแต่วันเสร็จสิ้นการเข้าถึงข้อมูลโดยการรายงานต้องประกอบด้วย

- (1) รายงานผลการดำเนินการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร
- (2) รายงานบันทึกข้อมูลข่าวสาร
- (3) บันทึกถ้อยคำที่ได้จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร โดยการถอดทุกถ้อยคำหรือทุกข้อความหรือทुरหัส เช่น การถอดเทปจากการดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์หรือการถอดข้อมูลหรือรหัสที่ได้จากการดักข้อมูลที่ส่งผ่านทางคอมพิวเตอร์
- (4) สิ่งที่เป็นบันทึกข้อมูลข่าวสาร เช่น เทปที่ใช้อัดเสียงการสนทนาทางโทรศัพท์หรือเครื่องบันทึกข้อมูลที่ทำการดักข้อมูลทางคอมพิวเตอร์

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องจัดให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เดือน ปี และเวลาในการบันทึกพร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้บันทึก โดยให้ปิดผนึกประทับตรา “ลับ” และลงลายมือชื่อกำกับไว้

- (5) รายงานบันทึกข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ของบุคคลที่ประมวลได้จากสิ่งที่บันทึกข้อมูลข่าวสาร เฉพาะข้อมูลส่วนที่จะใช้ประโยชน์ในคดีพิเศษ

ข้อ 17 ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา และเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการดำเนินคดีพิเศษ อาจมอบหมายดังนี้

- (1) ให้ผู้อำนวยการสำนักคดีที่รับผิดชอบคดีพิเศษนั้นหรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่ผู้อำนวยการสำนักคดีมอบหมาย เป็นผู้ตรวจสอบ เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่

ได้มาในระหว่างการดำเนินคดีและคดียังไม่ถึงที่สุด โดยต้องไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขและให้จัดระบบในการเก็บรักษาข้อมูลข่าวสารและการรักษาความปลอดภัย ซึ่งอย่างน้อยต้องจำแนกประเภทของข้อมูลข่าวสารไว้อย่างชัดเจน ภายใต้การกำกับดูแลของอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

(2) ให้ผู้อำนวยการสำนักคดีที่รับผิดชอบคดีพิเศษนั้นส่งมอบให้สำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบเป็นผู้เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารที่ได้มา กรณีคดีที่ถึงที่สุดแล้ว

ข้อ 18 ในกรณีที่ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือไม่ได้ใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีพิเศษ ให้หัวหน้าคณะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ขออนุญาตขอเข้าถึงข้อมูล รายงานเสนออธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือผู้อำนวยการสำนักคดีที่อธิบดีมอบหมายให้เป็นผู้เก็บรักษาและใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา เพื่อมีคำสั่งให้ทำลายข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเสียทั้งสิ้น

ข้อ 19 การทำลายข้อมูลข่าวสารที่ได้มา หรือการทำลายข้อมูลข่าวสารตามข้อ 18 ให้อธิบดีแต่งตั้งคณะกรรมการจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในตำแหน่งระดับ 8 ขึ้นไป จำนวนสามคน เพื่อทำลายข้อมูลข่าวสาร ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษกำหนด และเมื่อดำเนินการแล้วให้จัดทำบันทึกรายงานอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อทราบด้วย

ข้อ 20 ในกรณีที่บุคคลใดตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเนื่องจากการให้ความร่วมมือแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามข้อ 12 ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาให้ความช่วยเหลือโดยเร็วตามควรแก่กรณี

ทั้งนี้ การเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ถือเป็น มาตรการสุดท้ายของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากเป็นมาตรการที่กระทบต่อสิทธิส่วนตัวของประชาชนอย่างรุนแรง เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องพึงระลึกเสมอว่าการสืบสวนสอบสวนต้องกระทำการตามที่กฎหมาย และข้อบังคับบัญญัติไว้โดยเคร่งครัด ทั้งต้องไม่เป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ชีวิต และความมั่นคงปลอดภัยของบุคคลโดยไม่มีเหตุอันควร³

เจ้าหน้าที่ผู้ใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีความรับผิดชอบอย่างสูงในการใช้มาตรการดังกล่าวและต้องเก็บรักษาความลับจากการปฏิบัติหน้าที่ไว้อย่างเคร่งครัด ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวนด้วยวิธีธรรมดาจนกระทั่งเป็นคดีพิเศษตลอดจนถึงขั้นตอนการทำลายข้อมูลที่ได้มาโดยวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทาง

³ คำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ 5/2548 เรื่องมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรมข้อ 18.

อิเล็กทรอนิกส์ การเปิดเผยข้อมูลและพยานหลักฐานจะกระทำได้อต่อเมื่อมีอำนาจหน้าที่และเป็นไปตามกฎหมายหรือข้อบังคับ และต้องระลึกลึกเสมอว่าการเปิดเผยข้อมูลและพยานหลักฐาน อาจเป็นอันตรายหรือเกิดความเสียหายแก่ผู้เกี่ยวข้อง⁴

หากเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ⁵ฝ่าฝืนกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษและข้อบังคับว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถมีดุลพินิจในการไม่อนุมัติให้ใช้มาตรการเข้าถึงข้อมูลตามที่เจ้าหน้าที่ผู้ยื่นร้องขอ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ฝ่าฝืน ย่อมเป็นการกระทำผิดทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ในกรณีไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นที่ไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ⁶หรือเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ⁷ และอาจเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด⁸ ซึ่งมีโทษปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ⁹

⁴ คำสั่งกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ 5/2548 เรื่องมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรมข้อ 15.

⁵ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 15 และ มาตรา 16 บัญญัติให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยต้องมีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน.

⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 “ข้าราชการพลเรือนต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ ... (2) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นที่ไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบของทางราชการ ...”.

⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 “ข้าราชการพลเรือนต้องกระทำการอันเป็นข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้ ... (4) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง ...”.

⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 “การกระทำ ความผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต ”.

ประชาชนผู้เสียหายจากการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวโดยเจ้าหน้าที่ยังสามารถกล่าวโทษเป็นคดีความผิดทางอาญา กรณีเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ได้อีกส่วนหนึ่ง

การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการสืบสวนสอบสวนที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการที่ละเอียดอ่อนและมีแนวโน้มที่จะละเมิดต่อสิทธิในการสื่อสารของประชาชนได้โดยง่าย ดังนั้นนอกจากจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลกันภายในองค์กรอย่างเคร่งครัดและชัดเจนแล้วองค์กรที่บังคับใช้มาตรการดังกล่าว ต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ประกอบกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริโภคอย่างดีที่สุด

ตัวอย่างมาตรฐานจริยธรรมที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ควรมี คือ

- 1) เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติภารกิจในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวด้วยความรอบคอบเป็นธรรม และเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชน
- 2) เจ้าหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลสำเร็จของงาน
- 3) เจ้าหน้าที่ต้องรักษาความลับในคดี ตลอดจนกระบวนการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดโดยเคร่งครัด

การเปิดเผยข้อมูลจะกระทำต่อเมื่อมีอำนาจหน้าที่และปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น

เมื่อเจ้าหน้าที่มีจริยธรรมในการปฏิบัติงานแล้ว ประการต่อไป ก็คือ การพัฒนาองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีและกฎหมายว่าด้วยดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่เจ้าหน้าที่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้มาตรการดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 97 "... ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ...".

การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการหนึ่งของเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษหรือวิธีการสืบสวนและสอบสวนคดี และเป็นการใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างสูงในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการดักข้อมูลการสื่อสารหรือการดักฟังการติดต่อสื่อสาร

ดังนั้น จากการใช้เทคโนโลยีต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของมนุษย์ จึงทำให้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานมีราคาสูงองค์การของรัฐควรที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้ในหน่วยงานของตนเองประกอบกับพัฒนาบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังให้มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือดังกล่าวด้วย และควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่รัฐที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการดังกล่าว ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ผู้ใช้เครื่องมือเจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนสอบสวน พนักงานอัยการ ตลอดจนไปถึงผู้พิพากษาผู้อนุญาตให้ใช้มาตรการดังกล่าว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และสามารถตรวจสอบและถ่วงดุลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และรักษาความสงบสุขให้แก่ประชาชน ตัวอย่างเช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา อำนาจของศาลในการออกหมายให้ดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ไม่ใช่ผู้พิพากษาทุกคนที่มีอำนาจในการออกหมายในการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการออกหมายในเรื่องดังกล่าว จะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการดักฟังการกระทำความผิดทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่มาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

5.2.3 การบัญญัติกฎหมายให้อำนาจและตรวจสอบถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน

กรณี การใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์โดยเร่งด่วนอย่างยิ่งหรือกรณีฉุกเฉิน เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาที่กำลังจะเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อความสงบของประเทศ ย่อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น ประเทศเยอรมนีมีการ

บัญญัติการเข้ามาตรวจการดักฟังทางโทรศัพท์ในกรณีฉุกเฉินซึ่งมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในคดีไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการกำหนดให้มีการดักฟังและบันทึกเสียงได้ แต่มีผลเพียง 3 วันเมื่อไม่ได้รับความเห็นชอบจากศาล แต่หากศาลอนุญาตจะใช้มาตรการดังกล่าวได้ไม่เกิน 3 เดือน ต่อมาหากเหตุฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนไม่มีอยู่แล้วคำสั่งศาลก็จะตกไป ส่วนเอกสารที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์แล้วนั้นต้องทำลายภายใต้การดูแลของพนักงานอัยการ

ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 เป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถขอให้อัยการหรืออัยการทหารมาร่วมในการสอบสวนและให้คำแนะนำทางคดีพิเศษได้นั้น มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ไปก่อนที่จะขออนุญาตต่อศาลเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน โดยผ่านการตรวจสอบและถ่วงดุลจากอัยการที่เข้ามาร่วมในคดีพิเศษนั้นๆ เพื่อจุดประสงค์ในการป้องกันหรือยับยั้งการกระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่กำลังจะเกิดขึ้นหรือเป็นการบรรเทาความรุนแรงของการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นแล้วก็ตาม เนื่องจากพนักงานอัยการได้ร่วมสอบสวนในคดีพิเศษนั้นๆ มาตั้งแต่เริ่มคดี ย่อมมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลคดีพิเศษเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี และเป็นการเหมาะสมกว่าการที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะต้องยื่นคำขอต่อศาล ซึ่งจะก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้มาตรการดังกล่าวในกรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วน

อย่างไรก็ดี ภายในองค์กรบังคับใช้กฎหมายจะต้องมีกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนอย่างเคร่งครัดกว่าการใช้มาตรการดังกล่าวในกรณีปกติ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องมีภาระในการพิสูจน์และหาข้อมูลสนับสนุนเหตุผลในการขออนุญาตใช้มาตรการดังกล่าวต่อพนักงานอัยการ โดยแสดงให้เห็นว่ามีเหตุอันควรใช้มาตรการดังกล่าว เนื่องจากเป็นคดีพิเศษที่มีลักษณะองค์การอาชญากรรมหรือมีผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลสำคัญในคดีหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อใช้ป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดในทันที ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการควบคุมอาชญากรรมสมัยใหม่ประกอบกับกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นองค์กรที่ปฏิบัติการเชิงรุกมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างรุนแรง

ทั้งนี้ การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีฉุกเฉินควรกำหนดระยะเวลาไม่เกินเจ็ดวัน หรือ สามวัน เช่นเดียวกับประเทศเยอรมนี เนื่องจากมาตรการ

ดังกล่าวจะอนุญาตได้ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สามารถพิสูจน์ให้พนักงานอัยการเห็นได้ว่าจะมีการสื่อสารหรือส่งผ่านข้อมูลทางโทรศัพท์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในทันทีหรือในเวลาอันใกล้จะถึง ซึ่งไม่ควรเกินสามวันหรือเจ็ดวัน หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่สามารถพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความจำเป็นเร่งด่วนได้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ยังสามารถขออนุญาตใช้มาตรการดักฟังตามกรณีปกติซึ่งต้องขออนุญาตต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาได้